

ELISABETHSØSTRENE I HAMMERFEST – 125 ÅR I NESTEKJÆRLIGHET

Skrevet av Per Edgar Nordmo, 18.10.2005

Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms

De første

Den 13. oktober 1880 stevner kystrutebåten Håkon Jarl mot Hammerfest. Om bord var det tre Elisabethsøstre. Deres navn var Claudia, Serapia og Adelharda. Reisen fra Neisse i Slesien, Tyskland (i dag Polen) hadde begynt den 9. september. De var på sine livs første sjøreise. Tåke og snevær lå over byen og de sjøsyke Søstre skimtet en fjellvegg med noen små hus. Slik starter historien om Søstrenes liv og virke i Hammerfest.

Den katolske presten i Hammerfest Clemens Hagemann hadde sørget for å få Søstrene til byen for å avhjelpe behovet for sykepleie. Ved ankomsten til Hammerfest sto det verken hospital eller sykehjem ferdig. De flyttet inn i et kummerlig lite hus bak presteboligen.

Fra St. Elisabethdagen 19. november 1880 kokte søstrene middag for ti fattige barn i byen – et tall som snart vokste til 24. Kontakten med barna hjalp Søstrene med å lære seg stadig flere norske ord.

Det første hospital

I august 1882 sto St. Vincents hospital ferdig. Her skulle Søstrene først og fremst ta vare på de lamme og uføre, eller kryplinger som folk på den tiden sa. Søstrene tok også i mot folk som ville benytte badene i hospitalet eller få behandling for sår, verkefingert eller en vond tann.

Søstrene hadde også tre måneder i året omsorg for en gruppe barn fra katolske familier utenfor byen som det også ble holdt skole for.

St. Vincents hospital slet med vanskelig økonomi. Driften av hospitalet var avhengig av private pengegaver. Søstrene holdt imidlertid St. Vincent i drift år etter år.

Det andre hospital

I 1933 kom medisinaldirektoratet med sterk kritikk av forholdene på hospitalet og Søstrene innså at de ble nødt til å bygge nytt for å kunne holde driften gående. De hadde allerede sikret seg en tomt i Øvregaten. I 1935 begynte byggingen av et nytt hospital og neste år kunne det tas i bruk. Det var byggmester Rachow ledet byggearbeidet på en effektiv og god måte. Driften var nå sikret for mange år framover.

2. verdenskrig

I slutten av 2. verdenskrig ble imidlertid Søstrenes hospital ødelagt av tyske okkupantstyrker i likhet med resten av byen. De åtte Søstrene som gjorde tjeneste i Hammerfest, samt noen pasienter og to leger ble tvangsevakuert med ms. Vefsn 31. oktober 1944. Med dynamitt ble det nye hospitalet sprengt i luften. Ikke en stein ble tilbake.

Etterkrigstid

I 1947 ble den katolske i Hammerfest kirke på nytt etablert, denne gang i en brakke. Prestens brakke ble ombygget i 1949 for å huse et sykehjem og tre Søstre. I brakken ble det innredet to sykestuer, samt et lite rom for høyfjellssol- og kortbølgebehandling. På grunn av snekredfare måtte brakken evakueres flere ganger. Første påskedag 1950 ble hospitalbrakka truffet av et skred og sneen lå to meter tykk i sykerommene og i kapellet. I januar 1951 ødela orkanen brakkas provisoriske elektriske anlegg og de var uten strøm i den mørketida.

Samme året ble det planlagt for et fysikalsk institutt som skulle ligge på den gamle tomte til St. Vincents hospital. Året etter sto råbygget til St Elisabeth institutt klart. Behandlingen av pasienter startet i 1953 og det var på det meste 27 pasienter i huset. Her ble barn født, sykdom lindret og eldre mennesker pleiet. Husets kapell var samtidig kirkested for den katolske menigheten i byen fram til innvielsen av den nye St. Michaels kirke i 1958.

Slutten på historien?

Elisabethsøstrenes institutt behandlet pasienter fram til 1978 da det ble lagt ned og solgt til Forsvaret.

De gjenværende Søstrenes virksomhet besto etter dette å utføre omsorg for pleietrengende i deres hjem.

I dag bor det fortsatt to Elisabethsøstre i Hammerfest. Vil de være de siste Elisabethsøstre i Hammerfest?

I så fall avsluttes historien med katolsk helseomsorg i verdens nordligste by.